

Előzetési árak:
 helyben, vagy postán külföldre:
 Évesre . . . . . 10 frt — kr.
 Félévre . . . . . 5 „ — „
 Negyedévre . . . . . 2 „ 50 „
 Negy óra . . . . . 1 „ — „
 Egyes számú 4 kr.

A lap szellemi részét illető minden közlemény a szerkesztőségbe (Főter 1828. sz.) barmintve küldendő.

Előzetési helyben:
 Felelős K. Lajos könyvkereskedésében és a kiadóhivatalban (Főter 1828. sz. alatt)

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS VIDÉKI FÜGGETLENSÉGI PÁRT KÖZLÖNYE.

MEGJELEN NAPONKINT PENTEK ÉS VASARNAP KIVÉTELEVEL

Hirdetési díj:
 Négy hasábról felül sorért 5 kr. Nagyobb terjedelmű a többzetű hirdetések alkalmán jutányos áron vételek fel helyg díj minden külön bejelölés nélkül 30 kr.

Hirdetést vagy reklámot megjelölt újlonság szerinti 50 kr.

Nyitási költségek minden felül sor 50 krajczár.

Hirdetések felvételnek a szerkesztőségben és kiadóhivatalban. Főter 1828. sz. alatt.

Kéziratok nem adatkot vissza.

Rendnek kell lenni.

Az immár véget ért holt idény alatt sok minden olyas történt ebben a mi országunkban, amiről a közönség tudomást szerzett a lapok hasábjairól. Néhol a szocialista mozgásban, máshol betörésben csináltak üzleteket az emberek.

S ezek a dolgok nagy általánosságban ismétlődnek az ország minden vidékén. Hamis tizes bankjegy az alföldön ma nem sokkal kevesebb forog a közközeben, mint valódi. A Bácskában hamis egy forintosok gyártóit keresik megfoghatatlanul. Csanád és Bekés hamis nikkel pénzeknek s hamis koronásoknak örvendezik.

A büntető törvénykönyv által üldözött dolgoknak ilyen, hogy úgy mondjuk, majdnem szabadalmazott tobzódását látva az országban, önkéntelenül fölmerül a gondolkodó ember agyában a kérdés, hogy vajon meddig tart ez ily kedélyesen. Ámde egy egész halom oly kérdés lóg a világban, amire nem kapni feleletet s ez a kérdés bátran sorozható a többi közé.

Közbiztonságunk a pandurvilág elpusztulása óta sokat javult, a csendőrség azokban az esetekben miket rendőrszolgálatnak neveznek, nemcsak eleget tesz kötelességének, de el lehet mondani, a délvídeken missziót is teljesít. A haladás e tekintetben föltöbb örvendés, az elvadult büntetéses rabló és gyilkos emberei hamar rajóttek, hogy a bűn után most gyorsan következik a bűnhődés.

A pandurvilág elpusztult, de a többi policizális mammothkori intézmény, a községi és városi rendőrség megmaradt olyanok, amilyen volt s amely pedig rendszeres átalakítással szintén átélhetné azt a renetget irt, amely közte s egy ideális országos rendőrség között épp úgy meg van, mint a pandurvilág s a királyi csendőrség intézménye között.

A bünesetek összességét policizista fölfogás szerint két részre szokás osztani. Az egyik rész tettesei műveletlen,

illetve nem kiművelt agyu emberek, kik nem tudnak terveikben körültekintéssel ügyességgel járni el, nyomot hagynak maguk után, aránylag könnyen nyomozhatóak és szemmel tarthatók; az ügyes vizsgálat egy elfogottból kivieszi az egész banda névlajstromát, szóval azon emberek, kiknek elkövetett bűnét vizsgálva, a rendőr a tettesek kitérére nézve véleményét e két szóban foglalja össze: paraszt munka.

Ott van azután a másik rész, a városi, professzionátus bűnös, kinek a bűnök elkövetése állandó kenyerkereset, a feyház iskola s az élete örökös harc a becsületes társadalommal.

Ezek a vezérek, ezek az első; ki a falon mászashoz úgy ért, mint a czirkuszbeli torász, a Wertheim zárhoz, mint a mulakatos, ir, beszél nyelveket, külön tolvajnyelve van, állandó összeköttetésben van külföldi bűntársaival, tud öltözködni, modort változtatni, ismeri az álruha, álhaj minden fortélyt s a lapok kis hirdetésein levelez egymással.

Am az a tanulatlan, ez a tanult gonoszlevő.

S ebben a mi sokszor fejtejtőre fordított államunkban a tanulatlanok megfékezésére, ellenőrzésére, elfogatására rendeltetett a tanított, képzett, intelligens, gyakran rendőrszenialitással megáldott elemek által vezetett csendőrség, a professzionátusok ellen pedig gyenge védfal oda van vetve a tanulatlan, mindenféle szerzetből álló, csekély, minden egyéb dolgokkal elfoglalt, elavult városi és községi rendőri intézmény.

Pedig mennyi csinyja-binyja van ennek. Mennyi ismeret, ügyesség, tudás kell ahhoz, hogy a policzia közegei ki ne játszaltassanak ez emberek által, akik mesterségből lévén bűnösök, bele vannak tanulva mind e kijátszásokba, a börtön falain keresztül történő kopogtatásos levelezési rendszertől kezdve a legfurfangosabb olyan vallomásokig, melyek már a büntetőtörvénykönyv, a rendőri és vizsgálóbírói jogkörök beható ismeretét föltételezik. Ezek az emberek, akik a tel-

jes raffineriában már odáig mennek, hogy valamely országos és nagy haszonnal járó büntelt után, ha közel jár rejtekükhöz a rendőr, áldozatkész s a haszonban később osztozkodó társak által kisebb, pár havi büntetést involváló dolgokat követelnek el, hogy félrevezessék a nyomozást, szinte játszva bujnak el a gyakran avatlatlan s a betörővilág benső életével éppen nem ismerős, mesterségében tanulatlan üldöző elől.

S ezekkel szemben áll egy minden városban más szervezettel bíró, miádig és mindenütt kicsiny létszámú rendőrcsapat, amely például még nálunk, az ország második városában sem jutott el odáig, hogy szervezkedésének alapjául legalább szolgálati pragmatikája legyen.

Számtalan apróbb-nagyobb hiba, mit maguk az ezen intézmény tagjai is ismernek s amik hibák maradnak örökké, míg a most divó elavult rendszert fel nem váltja az országosan szervezett rendőrség, amely régen érzett szükségét pótolna mindenütt.

Azonban ezt a régen hangoztatott szükségét, amelynek pedig politikai jelentősége volna a nemzetiségi vidékeken, nem veszik figyelembe ott, ahol az ország belügyeivel első sorban ilyképen kellene törődni. Pedig a tervezett mintavármegyékhez első szükség volna a mintarendőrség is, a jelenlegi helyett, mely százféle szervezettel, exotikus egyenruhás, ügyetlen alakjaival csak arra minta, hogy a policziának milyennek nem volna szabad lennie.

A románok hágai kudarcza Pazmándy Dén-s képviselő, a ki Veres Józseffel együtt Magyarországot képviselte a hagai nemzetközi béke-kongresszuson, — érdekes részleteket ír mosi a románoknak a kongresszuson való fölsüléséről. Azt, hogy a kongresszus 1896-ban Budapesten ülésezik — írja Pazmándy — meg az olahok vezére, Urechia, sem ellenezte. Azt mondta, hogy reméli, addig lecsillapodnak a kedélyek Budapesten annyira, hogy a románok is eljöhettek ide. A románok nagy készülődése (20 embert, aszszonyt, zurnalisztát hoztak magukkal) hiába-való volt: még barátjaik, a francziák is el-

árulták őket. Troricut szenátor kijelentette nekik, hogy Magyarország barátságát többre becsüli, mint az olahok rekriminációit. A magyar kormány minden lehető megtett, hogy külügyminisztériumunk utján a hollandi kormány figyelmét fölhívja a hollandi kormány támadására. A hollandi kormány nem is mulasztotta el Van Houten belügyminiszter utján, a ki egyike a konferencia megteremtőinek, a tagokat különösen felkéri, hogy az államok belügyeit ne vegye föl tárgyalásai alá.

BELFÖLD.

Nincsen kenyér! Az Alföld egyik leg gazdagabb vármegyéjéből, Csongrádból, szomoru hír érkezik hozzánk. Az idei termés olyan rosszul ütött ki, hogy a gazdáknak sem takarmányra valójuk, sem kenyérré való gabonájuk sincsen elegendő, úgy hogy a szegényebb gazdák a jövő aratásig valóságban a nyomorral lesznek kénytelenek küzdeni. Hogy a szegény földmives nép nehéz helyzetén nemleg segíteni lehessen, a megyei közg. bizottság feliratot intézett a miniszterhez, hogy tekintettel az in-széges esztendőre, egy évre függeszse fel a megye területén az adóvégrehajtásokat.

A király Budapestén A király, a ki Lembergől Bécs-be utazott, néhány napig Schönbrunnban fog időzni és vasárnap, szept. 16-án korán reggel Budapestre érkezik.

Hely Ignác beszámolója. Hely Ignác, a mindszenti kerület orsz. képviselője, e hó 16-án, vasárnap tartja meg beszámoló beszédét. Hely főleg a bankkedérsről fog válszólói előtt nyilatkozni. A kerületbeli függ. és 48-as párt már nagyban készül képviselője fogadására.

A közös külügyminiszter a delegációkon. Beesből táviratozzák, hogy gr. Kálmoky közös külügyminiszterrel egyidejűleg Budapestre utaznak gr. Cziráky Béla osztályfőnök, báró Bambetti és báró Falke, csak gr. Welsersheimb másodosztályfőnök marad Bécsben.

Megyünk a királyhoz A M. Á. tegnapi számában Vajay István orsz. képviselő ily czim alatt felhívást intéz a r. kath. polgárokhoz a végből, hogy a polgári hazasság szentesítését megakadályozandó, egy monstre-küldöttséget menesszenek a király elé.

Budapestén — így ír Vajay — e czézből egy központi végrehajtó bizottság szervezendő. Feladata előjegyezni a küldöttségre részvevőket névsorát. A részvevőkre felszólítani, illetőleg felkérni: a főpapi kart, főrendieket, káptalanokat, esperesi kerületeket, a képviselő-ház hitű tagjait, kath. köröket és a résztvevni szándékozó hitű világi urakat, polgárokat.

dön a szamarak a harsmázaradtát fekdűték, mindegyiknek egy száraz fügefalevelbe göngyölt égő taplódarabot helyeztem a fülébe.

Hej, hogy iramodtak aztán huszan huszonegyfe é. Az öreg patriárka meg utának. — Nem arra the, láttam az anyhat! — káromkodott ihletteljesen. De azok fölköbötjét se hajtvára, neki rohantak a Karmolpataknak s azt keresztüli gázolva, úgy eltűntek a tulnan eltérülő berkeken, mintha a farkasok nyeltek volna el őket.

— Na, Mikel — kiáltam gonosz kacagás közt, hozd csak ide azt az iczipici kis szadát, hadd számláljam meg rajta, hány esztendő nagypapó.

Haj, de régi igazság az, hogy a sok édes-ségtől megfájul az embernek a foga. Ez, fajdalom, rajtunk is beteljesedett. A szamarak ugyan másnap sem kerültek elő, mire aztán Samel bácsi, a Mikel apja, tarisznyát rakvan, elment vala azokat keresni.

A többi aztán a történelemé. Tudjuk, hogy eljutvan Szamáriába, itt az éppen többségre jutott liberális párt által a hierarkisták ellenében kiralyiáa választatott. Mikel tehát az én számar praktikám folytan kiralykisasszony leve.

— Na Dudi, mondá nagyot nevelve, mikor a dolog nyilvánossá lett, — most már csak csinján a csokolódással, mert prinoesz vagyok s meghuzogatta hátul a szoknyáját. — Azonban ne busulj, folytatta, fejtét kecsesen felvetve s kacsoját csokra nyujtva, megteszünk, ha egyebnek nem, legalább is a kiraly személye körüli miniszternek; akkor aztán majd beszélék én a papával. Most pedig csokolj meg gyorsan, mert aholni, jön nagypapó!

Teremtő szent atyam, mennyivel édesebb lett a Mikel csókja, mióta herczegnővé lett: olyan volt, mint a lépesmész. Egész heten ayal-

Igen, igen! — Ez uton találunk helyet még a pokol számára is. Mert Fabi elmélete szerint, hol az ördögben keresnök azt, mikor néhány hűvös barlang kivételével az egész földgömb egy forró olvasztott kótvalék. — A »pokol« szó fogalma ugyanis etimologicze valami mellső-belső helyiséget fejez ki. Mar most, ha a metafizika szerint, a liknem egyébb körülhatárolt semmiel: a pokolnak is ilyen formának kell lennie, mert különben hova dugták volna Káintól kezdve Francz Pálig azt a temérdek gazembert, a kinek megfoltására egy időben már magának a mindenhatóknak is az Ararathegyenél magasabb vízömege volt szükségé, stb.

Nem közlöm tovább, mert itt immár nagyon is kezd nekimelegedni. Lássuk inkább a másikat.

2. Dávid naplója.

A szamarak gondozása nagy tatára volt bizva. Nagytata azonban minkel, t. i. engem és unokáját Mikelt is számárnak tekintett, mert valahányszor a szenatartóhoz közeledtünk, rögtön ott termett egy puszpángfa busággal s lerugta a szörös papucsot, 92 éve daczára oly vehemens gyorsasággal rugaszkodott utánunk, hogy az üldözött róka minden fortélyát össze kellett szednünk, hacsak kupikékre nem akartuk vele veretni a hatunkat!

Saron Rózája, sugtam egyszer Mikelnak, míg az öreg szundikált, — így nem érünk ezelt sohasem. Én rászédem a tételét, inkább meggyónom majd a rabbinak: tüzes taplót dugok a c-csiki fülébe s míg az öreg velök hajszaviszalódik, kivesszük a csókból egy álló hètre a porciót. Mikel vállat vonogatta rá, a mi már Éva anyákn idejében is annyit jelentett fen h a n c o n, hogy: Ne izéljen már! Lassan meg: izéljen, izéljen. Én pedig, hogy a drága időt ne vesztégessem, másnap már, mi-

róságát csak annyira mérsékelni, hogy azon akármiféle szerves test lángra ne lobbajon. Már pedig, ha a föld belsejében levő, nevezett központi tűz, melynek ereje hasonlíthatanul nagyobb a föld felszínén előállítható bármín hőnél, 1700 terjedelemben forr lábaink alatt, nem tudom felfogni, hogy már ezred évekkkel ezelőtt miképpen tenyészhetett növény- és állatvilág a földön.

Igaz, hogy a föld hőkisugárzása sokkal nagyobb lehet a legalább is száz fok hideg világétherben való futásakor, de a légkörnek, mint rossz melegvezetőnek védelme mindig megvan és volt számára, mióta csak éleny és könnyen elégeése által vizgöz származott abban.

Ennélfogva én mindaddig, míg alaposan meg nem leszek czafolva: a földet egy oly gömbnek hiszem és tartom, melynek belsejében az ősvilági anyag nem olvadt tüzes állapotban, hanem gázalakban szunnyadoz, beborítva amaz, az elége által származott földkéreg által, melynek belső szélein, illetőleg oldalán az egés proceszusa folyton tart, éppen úgy, mint egy égő szenarakás, melynek külseje elég, elhamvad, de belsejében bizonyos távolig évelődik a tű, míg önnaagát végkép meg nem emésztí.

Igy és csakis ez uton képelem én ki-magyarázni a föld időszi forrongá-ait, a földrengéseket, tűzhányók kitörését, az időjárás rendszert nem ismerő ezerféle éget, a vilá-lamok születését, a helyhez kötött óriási viharok származását, a földkéreg veszes sülyedéseit s emelkedéseit.

Ez, szerintem megfajtja azon ezer meg ezer tüpeménynek, melyet a tudósok többnyire a föld delejességének tulajdonítanak. Ezekből kiindulva, még nagyobbat mondok, ha azt alitom, hogy a föld csakis így foroghat saját tengelye körül.

A „DEBRECZENI” TARCAJA.

A Dávid naplója.

Egy csapással két legyet.

Hogy mily nagy szolgálatot tesznek a kritikusok egy-egy monomaniikus író, helvesebben poeta isteni szaranyemegetéseinek megnyirbálásával úgy az olvasó közönségnek, mint magának az illetőnek, mutatja egy jó barátom esete, ki öt évi sikertelen verselés és novellairas után végre a pénz- és vagyonszerzés jövedelmezőbb útjára térítetvén, mint tisztességes konzerv- almabor- és ecetgyáros, halála óráján megemlékezvén az irányában gyakorlati kimutatott kollegiális jóindulatomról: emlékül egy kis hordó almacezetet hagyott réam, melynek dngasza a következő természettudományi értékezés- és egy rendkívüli érdekes történeti novellából állott:

1. Akadémiai esékfoglaló.

A geológiában csak mint dilettáns gyönyörködöm s elhiszek az ősvilági kód megsűrűsödésétől kezdve mindent, mit az efele tudósok akár mint bebizonyított tény, akár mint hipóthézist felállítottak. Csak egyet nem tudott elbinni, melyben pedig majd minden geológus-egyétért, tudniük: hogy a föld egész átmérőjében tömörtest s még hozzá tüzes, forró anyag legyen.

Ugyanis sokszor gondolkoztam a fölött, hogyha egy mester-égesen készített gömb, — melynek átmérője a földéhez viszonyítva 1718 centimeter lenne, megtüzesítettnek s annak fe-üléle nem egy, se nem két, hanem 18 cm. vastagságban — a földön található bármínő rosszhővezető anyaggal beborítottának: képes volna-e az az 1700 cm. átmérőjű gömb for-

m. kir.

895

a ezennel

hogyan ezen

abirói hi-

közsegi hi-

amarak és

b példány-

hírré tett

ari, aradi,

knál min-

és nyoma-

fűzetére, e

évi szükséglet

számból

zabból

métermázsa

2600 —

1400 —

1100 —

400 1600

700 —

— 700

1800 2800

340 2500

ssága.

